

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 18 • Maribor, torek, dne 13. februarja 1940 • Leto XV

Krize v razvoju

in socialisti.

Kulturnega človeka krize v razvoju k napredku ne smejo motiti. Krize sicer ovirajo, zavlačujejo dobrine napredka, ali ustaviti napredka ne morejo, dokler je utemeljen v naravi in v pravicah. Tudi potok ima ovire na svoji poti, pa si pot izgubi, se ogne oviram in hiti dalje, se jača in postaja veletok z ogromno silo. Veletok ne pozna ovir, gospodar je in si sam ustvarja pogoje za svoje življenje.

Tudi človeštvo je podobno živi reki. Dokler je raztreseno po idejnih močvirjih in mlakužah, po potokih in strugicah, ne pomeni mnogo. Dokler je razcepljeno in vezano na te ali one predsodke, ki jih širijo nezdravi vplivi med ljudmi iz sebičnih namenov, je človeštvo slabotno. V tej slabotnosti pozablja na moč ideje skupnosti, ki živi v njem.

Desetletna reakcija po vsej Evropi je izzvala vojno.

Vojna, ki je bila za osvoboditev duha, človeka. Ne dvomimo sicer, da bo vojna imela težke socialne posledice, če se konča danes ali pa šele čez par let. Toda prav trdno smo prepričani, da povojna doba duhovno ne bo slabša kakor je bila prejšnja, ampak boljša. Človeštvo si bo po vojni lahko ustvarilo boljše in pravičnejše življenjske pogoje, kakor jih je imelo in kakor jih ima danes, ker se kazalec na uri napredka oz. razvoja nikdar ne da sukati nazaj.

Naloga delavskega razreda in socialistov sploh je, da v trenutku krize ohrani treznega duha. Dolžnost je, da se vsi oni, ki iščejo in zahtevajo socialno in politično pravico, zberejo in združijo v duhovni ali idejni veletok ter kot velika moralna sila čimprej uveljavijo svoje ideale svobode in demokracije zase, med seboj in za vse človeštvo, zakaj napredek se ne da ustaviti in tudi ne pohod politične in socialne pravice.

Kontrola cen

Načrti naredbe za kontroliranje cen je napravljen.

Naredba je potrebna. Nikakor pa ne sme veljati samo za trgovino na drobno. Trgovci se opravičeno pritožujejo, da se mnogo blaga izdela doma, da imamo skoraj 80 kartelov, ki regulirajo cene navzgor brez potrebe in da jih je tudi skoraj nemogoče kontrolirati, ker lahko navajajo tudi cene, ki v kalkulaciji niso utemeljene. Marsikatero blago se je podražilo, ki je izdelano v normalnih razmerah, ker je kartel tako sklenil.

Holandski vrhovni poveljnik padel na vprašanju cenzure

Vrhovni poveljnik holandske vojske je odstopil.

Vrhovni poveljnik holandske vojske general Reynders je odstopil, na njegovo mesto je bil imenovan general Winkelmann. Ne dolgo poprej je odstopil šef belgijskega generalnega štaba. O vzrokih teh sprememb se mnogo ugiba. Pretežno pa se domneva, da so te spremembe na čelu armad Belgije in Holandske političnega značaja. Generali so hoteli imeti vso moč v državi za sebe, vlade se pa niso udele temu pritisku.

Socialdemokratski »Het Volk« piše: General Reynders je hotel proglasiti obsedno stanje, to bi pomenilo znatno poostreitev sedanjega stanja alarmne pripravljenosti. Nadalje je hotel na podlagi obsednega stanja uvesti cenzuro, kar vlada ni želela, kajti vlada ni za take mere, dokler ne bi bilo za nje absolutne potrebe.

Zedinjene države se zanimajo za Evropo

Dva Rooseveltova odposlanca na poti v evropske države

Iz Zedinjenih držav prihaja vest, da prideta v Evropo dva odposlanca predsednika Roosevelta in sicer pomočnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles ter osebni predstavnik Roosevelta pri Vatikanu, Taylor.

Splošno mnenje je, da prihajata diplomata z nalogo obiskati predstavnike Anglije, Francije, Italije in Nemčije ter poročati Rooseveltu o svojih vtisih in splošnem političnem in gospodarskem stanju v Evropi, zlasti pa o tem ali bi imela kakšna nova Rooseveltova mirovna akcija izglede na uspeh ali ne.

V Londonu in Parizu pravijo, da pozdravljajo vsako mirovno akcijo, vendar se mir ne more skleniti drugače, kot

pod pogoji, ki sta jih formulirali Anglija in Francija: osvoboditev od Nemčije podjarmljenih narodov in vzpostavitev režima v Nemčiji, ki bo mogel dati jamstva za miroljubnost bodoče Nemčije. Anglija in Francija nista voljni sklepati premirja, ampak mir in to trajen mir, da se bo človeštvo lahko vrnilo k plodnemu delu in posvetilo kulturnemu napredku, ne pa, da bi miru sledila nova doba oboroževanja in trepet, kdaj bo zopet izbruhnila nova vojna.

V Nemčiji pravijo, da je Rooseveltova misija posledica razočaranja ameriških dobaviteljev vojnih potrebščin, ki so si obetali mnogo boljše konjunkturo od vojne v Evropi, ki pa je izostala, ker Anglija in Francija dobavljata vse po-

trebno iz kolonij in dominijonov, dočim sta v svetovni vojni kupovali v Zedinjenih državah.

Neposredno pred objavo vesti o prihodu obeh ameriških diplomatov v Evropo, pa je govoril nemški minister dr. Frick, da more biti bodoči mir samo nemški mir, t. j. mir po nemški volji.

Zaenkrat izgleda, da Roosevelt nima neposrednega namena, pričeti z mirovno akcijo, ker čas in razmere še niso dozorele.

Roosevelt se hoče le prepričati, kakšen odmev bo imela njegova akcija in kako bo sprejeta od narodov, ki so udeleženi v vojni, ne od predstavnikov držav, ker za mnenje teh itak ve.

Glede političnih zborovanj vlada popolna svoboda

je izjavil ministrski predsednik Cvetković na seji banovinskega odbora v Nišu dne 10. februarja.

V Nišu je govoril ministrski predsednik Cvetković na seji banovinskega odbora JRZ.

Njegove izjave so zanimive z ozirom na sedanje stanje v državi. Naglasil je, da je politika sporazuma absolutno potrebna. Ne gre za podrobnosti, ampak za okvirno politiko. Nekateri v opoziciji so proti sporazumu in to tisti, ki so 20 let sumili radikale (!), da so proti sporazumu. Glede JRZ in radikalov je treba vedeti, da so JRZ formalni prvaki radikalne stranke, nadalje dr. Korošec in dr. Spaho. V JRZ je večina radikalov. Toda nekateri so hoteli odpeljati JRZ v fašizem in jo fašizirati. Ljudje, ki so hoteli vpeljati ta sistem, so propadli. — JRZ želi, da bi se vsi radikali zbrali v eno politično organizacijo. Toda tu ne

sme biti zmagovalcev, niti premagancev. Ako hočemo drug drugemu očistiti grehe, potem moram priznati, da nihče med nami ni brez greha. Niti sebi si ne morem oprostiti greha, da sem l. 1935. (pod Jevtićem) kandidiral.

»Gremo h demokratizaciji. Mi smo v kratkem času vpeljali demokratizacijo in demokratizirali našo državo. Tisk piše svobodnejše kakor kdajkoli poprej v teh desetih letih. Nihče ga ne ovira pri njegovih pravičnih naporih. Glede političnih zborovanj vlada popolna svoboda. Povsod so zborovanja. In to je stvarna demokracija. Opozicija sploh nima več kaj prigovarjati vladi, ker je ta že vse uresničila, v kar je opozicija dvomila, da bo vlada storila«, je zaključil ministrski predsednik Cvetković.

Boji na Finskem se vodijo z vso srditostjo

Neizčrpen človeški material dovoljuje ruskemu armadnemu poveljstvu, da brez prestanka naskakuje finske položanke.

Na finskih bojiščih, zlasti na Karelijski ožini, se vodijo ogorčeni boji med Finci in Rusi, ki neprestano napadajo že okrog 14 dni. — Pretekli teden je ruskim četam uspelo zavzeti nekaj utrdb Mannerheimove obrambne linije in ruski generalni štab zatrjuje, da se Fincem ni več posrečilo pregnati ruskih čet iz zasedenih postojank.

Po finskih poročilih pa ruske čete naskakujejo še kar naprej. Ti napadi na izredno moderno zgrajene utrdbe morajo stati ogromno žrtev, toda rusko armadno poveljstvo ima na razpolago dovolj človeškega materiala, da nadomesti vse izgube. Vse te žrtve bi bile seveda brezsmiselne, ako bi ruski generalni štab ne zasledoval s tem povsem drugega cilja kot pa je zavojevanje moderne utrjene linije v direktnem napadu. — V direktnem napadu je Mannerheimovo linijo najbrž sploh nemogoče zavzeti. Toda rusko armadno poveljstvo računa s tem, da finska vojska nima rezerv, ki bi lahko zamenjavale čete v prvih pozicijah. Tako se finske čete bore po več dni neprestano, brez počitka. V takem položaju pa vojak trajno ne more vzdržati, ker opeša telesno in duševno, —

Zgodilo bi se lahko, da finska vojska vsled telesne izčrpanosti postane nesposobna za nadaljnjo obrambo ter bi ruska armada zavzela obrambeno linijo v času, ko bi sovražnik takorekoč spal.

Tudi na zapadni fronti od Ladoškega jezera proti severu se vrste ruski napadi, z namenom, da bi onemogočili prevoz finskih čet s tega dela bojišča na Karelijsko fronto.

Doslej se vodijo boji še vedno v postojankah, ki so jih zavzele ruske čete prve dni izbruha sovražnosti s Finsko.

Poročilo o ruskih izgubah

Ruske izgube v prvih 10 tednih vojne cenijo Finci na okrog 200.000 mož, deloma ranjenih, zmrzjenih in mrtvih. — Nadalje naj bi bili Rusi izgubili 327 letal, 594 tankov in oklopnih avtomobilov, 1500 konj, 20 traktorjev, 20 poljskih kuhinj, 28 velikih oklopnih avtomobilov, 3 bojne ladje in 1 podmornico. Te številke objavljajo dopisniki listov vseh nevtrálnih držav.

Finske izgube znašajo 25.000 mrtvih in 10.000 ranjenih.

Na zapadnem bojišču

ni večjih bojev. Pri izvidniških bojih so zgubili tako Francozi kot Nemci po ducat ljudi.

Vojna se vodi predvsem na morju in v zraku. Nemška letala napadajo angleške ladje in obalo, angleška letala pa letajo nad Nemškim zalivom. Nemci poročajo, da njihova letala skoro vsak dan potope kakšne angleške ladje.

Dve nemški podmornici potopljeni

Angleška admiraliteta javlja, da je neka angleška križarka potopila dve nemški podmornici, ki sta hoteli napasti skupino trgovskih ladij, ki so plule v spremstvu vojnih ladij.

Belgijski zunanji minister o vojni

in o tem, kako bo po vojni.

Belgijski zunanji minister, socialist Spaak, je govoril na socialnodemokratskem zborovanju v Chapelle le Remontu o položaju Belgije.

Obžaloval je, da je odreklo Društvo narodov. Belgija je morala zaradi tega skrbeti drugače za svojo varnost. Oborožiti se je morala, čeprav je to veliko breme in je danes Belgija pripravljena na svojo obrambo. Misliti pa je treba že danes na socialno krizo, ki bo nastala, ko bo vojna končana. — Oni, ki imajo imetje, bodo morali prevzeti večje žrtve kakor doslej, ker je finančni položaj Belgije težak. Delavstvo bo moralo več delati, da podpre vojne in finančne napore države, če pride do vojne.

Po koncu te vojne ne bo življenja, kakor je bilo 1939. Utegne nastati zmešnjava za vse, ali pa boljši svet. Tako stoji stvari. Socialisti morajo imeti te stvari pred očmi.

Finančni načrti v Nemčiji

Novi davki

Danski dnevnik »Politiken« poroča iz Berlina, da je imel maršal Göring obširna posvetovanja z zastopniki finančnega in delovnega ministrstva. Na podlagi teh posvetovanj je sestavil provizoričen načrt za financiranje vojne. Ta načrt, ki ima 21 točk, uvaja nove davke, predvsem na luksuzne predmete. Ti novi davki bodo prinesli državi 10 do 12 milijonov mark. — Poleg tega se bo ustanovil tudi poseben vojni fond, v katerega bo moralo plačevati vsako obrtno in trgovsko podjetje v Nemčiji gotovo vsoto od svojega dobička.

Strokovne organizacije v revirjih TPD zahtevale povišanje plač rudarjem

Z ozirom na ugotovitev, da so se cene življenjskih potrebščin ponovno dvignile za nad šest točk po indeksu Narodne banke na podlagi indeksne številke za mesec november 1939, so strokovne organizacije, podpisnice kolektivne po-

godbe, za rudarje pri Trboveljski premogokopni družbi, predložile v smislu čl. 26 kolektivne pogodbe zahtevo za razpravo o povišanju mezd delavstvu. Želimo, da pride čimprej do razprave in da dobe rudarji to kar jim gre.

K volitvam zaupnikov v rudarskih podjetjih

Volitve zaupnikov II. skupine so eno — volitve rudarskih zaupnikov po zakonu o zaščiti delavcev drugo

Po razpisu pristojnih oblasti bodo letos volili rudarji zaupnike po predpisih zakona o zaščiti delavcev, enako kot delavci industrijskih podjetij. Doslej rudarji zaupnikov niso volili z ozirom na to, ker je bil njih položaj že od nekdaj drugače urejen kot pa položaj ostalega delavstva v podjetjih.

Po zakonu od 14. avgusta 1896., ki tudi danes velja, ker velja pri nas še vedno stara avstrijska rudarska zakonodaja, je namreč urejena posebna ustanova rudarskih združenj. V smislu tega zakona obstaja tudi rudarska zadruga za rudnike v območju rudarskega glavarstva v Ljubljani, katere zadnja pravila so bila odobrena od rudarskega glavarstva v aprilu 1937. Članstvo v zadrugi je obvezno in sicer so člani zadruga lastniki odnosno zakupniki rudnikov in brez izjeme vsi delavci, zaposleni v rudnikih. Članstvo se deli v dve skupini: prvo skupino rudarske zadruga tvorijo delodajalci, drugo skupino rudarske zadruga pa rudarsko delavstvo. Le skupne zadeve obeh skupin pretresa veliki odbor, ki ga tvori odbor obeh skupin. V ostalem pa imata obe samostojen delokrog. Glavni organ vsake skupine je kot pri vseh drugih društvi občni zbor, toda dočim imajo pravico dostopa na občni zbor prve skupine vsi njeni člani, t. j. vsi delodajalci, imajo pravico dostopa na občni zbor druge skupine po zakonu in pravilih le od rudarskega delavstva izvoljeni delegati z ozirom na veliko število članstva druge skupine. Delegati enega podjetja, ki so jih člani druge rudarske skupine, izvolili za občni zbor, tvorijo po §§ 64 do 73 pravil rudarske zadruga tudi takozvani krajevni delavski odbor. Ta odbor, čigar pravice in dolžnosti so po pravilih enake pravicam in dolžnostim delavskih zaupnikov po zakonu o zaščiti delavcev, je doslej nadomeščal zaupnike rudarskih podjetij. Člani krajevnega odbora in sploh delegati so po pravilih zadruga zaščiteni proti odpustu in preganjanju s strani delodajalcev, tako kot so delavski zaupniki za-

ščiteni po zakonu o zaščiti delavcev. Prednost teh rudarskih zaupnikov odnosno krajevnih delavskih odborov pa je v tem, da so izvoljeni za tri leta, dočim so zaupniki po zakonu o zaščiti delavcev izvoljeni le za eno leto.

Rudarji se sedaj upravičeno sprašujejo, ali se more zahtevati od njih, da opuste to svojo tradicionalno ustanovo in volijo sedaj delavske zaupnike kot delavci drugih podjetij, kljub temu, da so bili poprej z ozirom na daljšo funkcijsko dobo prejšnjih zaupnikov na boljšem?

Kaj sedaj?

Rudarska zadruga in tudi njena druga skupina je društvo z najmanj istimi pravicami, kot jih ima vsako društvo, ne glede na to, da je članstvo v njej obvezno. Volitve društvenih odborov, med katere spadajo tudi in predvsem delegati ter krajevni delavski odbori, je notranja zadeva društva. Druga delavska skupina lahko zato izvede volitve delegatov po pravilih rudarske zadruga, kljub temu, da bodo v podjetjih izvoljeni zaupniki v smislu zakona o zaščiti delavcev. Nove delegate bo celo morala izvoliti, ko bo prestala funkcija dosedanjih, ker temelji delo druge rudarske skupine izključno na delegatih, saj ti volijo odbore itd. ter bi pač morala likvidirati druga rudarska skupina in z njo rudarska zadruga, če bi delegatov več ne volili, pa naj si tudi ti delegati prepuste delokrog dosedanjih krajevnih delavskih odborov zaupnikom, izvoljenim po zakonu o zaščiti delavcev ter se omeje le na ostale funkcije v smislu pravil.

Končno je treba še poudariti, da imajo v smislu določbe §a 108 zakona o zaščiti delavcev, delavci v podjetjih spadajočih pod ta zakon (med njimi so tudi rudarska podjetja), pravico izvoliti zaupnike. Imajo torej le pravico, ne pa dolžnost! Rudarski delavci lahko zato tudi opuste izvolitev zaupnikov in ostanejo pri dosedanjem sistemu, ako smatrajo, da je ta za nje ugodnejši.

Zadnje vesti

Finska ni zaprosila za posredovanje. Finski zunanji minister S. Tanner je izjavil, da Finska ni zaprosila nobene države za posredovanje radi sklenitve miru z Rusijo.

Gospodarska pogajanja z Bolgarijo se vrše v Beogradu. Knez namestnik Pavle je sprejel bolgarskega trgovskega ministra Zagovoreva v avdienci in mu podelil red Jugosl. krone I. stopnje.

Iztiril je brzovlak Pisa—Rim, 5 oseb je bilo ubitih. Vzrok: prevelika brzina.

Finci kupujejo smuči na Holandskem. Ker je vsled bombardiranja pogorela največja tovarna smuča na Finskem, je dospelo na Holandsko posebno odposlanstvo Fincev, ki nakupuje smuči za finsko vojsko.

Avtomobilisti so sklenili, da bodo ustanovili namesto dosedanjega Jugoslovanskega avtomobilskega tri samostojne klube.

Banov govor ob otvoritvi zasedanja banovskega sveta je prenašal ljubljanski radio.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Tu je!«, je kričala Bo, ko je pes znova zabaval, to pot že mnogo bližje in brž je oddirjala dalje.

Helenin konj je sledil, ne da bi ga ji bilo treba vzpodbadati. Bil je razburjen in strigel je z ušesi. Veter je prinesel nek poseben vonj. Helen še nikdar ni jezdila preko tega za jezdjenje zelo neprikladnega dela travnika in nikakor ji ni bilo lahko dohajati Bo. Divjala je preko močvirij, potokov, jas, malih skalnatih grebenov, skozi gozdne pasove in trepetljikove gaje, tako gosto zaraščene, da se je Helen komaj prerišla skozi. Potem je zavila Bo na nek odprt odtenek travnikovega pobočja, tik pod previsom gore, tu se je ustavila, med tem ko je njen konj oprezoval in prisluskoval. Helen je prijezdila do nje, domišljivo jo si, da je slišala psa.

»Poglej, poglej!« Bojin krik je povzročil, da se je mustang vzpel pokonci skoro ravno kot sveča.

Helen je pogledala in opazila velikega rjavega medveda, čijega kožuh je bil popraskan z malimi lisami, ko je nerodno stopical preko neke jase na pobočju hriba.

»Medved mravljinčar! Pedra bo zadavil! O, kje je Dale!«, je vpila Bo vsa iz sebe.

»Bo! Medved jo reže naravnost proti nama! Midve — midve se mu morave umakniti — morava mu iti s poti«, je sople Helen vsa v strahu.

»Dale še nikakor ne more biti tu... O, ko bi le prišel! Saj ne vem, kaj naj bi storila.«

»Jezdi nazaj. Ali pa počakaj nanj.«

Prav v tem trenutku pa je Pedro zopet pričel

68

divje lajati, čisto drugače kot doslej, potem je sledilo divje renčanje in lomljenje v grmovju. Ti glasovi niso prihajali posebno daleč višje od njiju.

»Nel, ali čuješ? Pedro se je spustil v boj z medvedom«, je stisnila iz sebe Bo. Njen obraz je pobledele, oči so se ji bliskale kot modro jeklo. »Medved ga bo umoril.«

»O, to bi bilo strašno!«, je odvrnila Helen obupana. »Toda za božjo voljo, kaj naj storimo?«

»Hal—lo, Dale!«, je kričala Bo z visokim glasom, da je šlo skozi ušesa.

Nobenega odgovora. Močno pokanje v grmovju, rušenje kamenja, novo renčanje, ki je prihajalo z brega, je oznanjalo Helen, da je pes zaustavil medveda.

»Nel, jaz grem gori«, je rekla Bo prevdarno.

»Ne — ne! Ali si blazna?«

»Medved bo umoril Pedra!«

»On bi utegnil umoriti tudi tebe!«

»Ti pa med tem jezdiš tu preko in pokličeš Daleja.«

»Kaj nameravaš?«, je težko sopeč vpraševala Helen.

»Streljala bom na medveda, — da ga bom pregnala. Ako jo bo ubral za menoj, po pobočju navzdol, me ne bo mogel dohiteti. Tako vsaj mi je rekel Dale.«

»Ti si ponorela!«, je vzkliknila Helen, ko se je Bo razgledovala po pobočju in iskala z očmi, kje bi ugledala kakšno jaso; potem je potegnila puško iz futerala.

Bo pa ali je ni slišala, ali pa se ni zmenila za njene besede. Vzpodboda je mustanga, ki se je ves divji spustil v dir, da je letela travnata ruša in blato na vse strani izpod njegovih kopit. Helen v tem trenutku ni vedela, kaj naj bi počela, da jo ni njen konj ubral naravnost za mustangom. Skoro v hipu je zgi-

Doma in po svetu

Slovenija ne dobi, kar ji gre, toži »Slovenec« v zvezi z banovinskim proračunom. Na banovine odpade 30 milijonov državne dotacije iz naslova davka na poslovni promet, od tega na Slovenijo samo 2,9 milijona dinarjev. »Slovenec« že od 24. junija 1935 vodi boj za pravilno razdelitev državnih dohodkov na banovine in podpira svoje predstavnike, ki so odločajo o tem kaj ostane državi in kaj pripade banovini.

Pogajanja med radikali se nadaljujejo. — Predsednik vlade Dragiša Cvetković je te dni obiskal predsednika radikalne stranke Aco Stanojevića, s katerim je v pristojnosti Miše Trifunovića dalje časa razpravljati o združitvi vseh radikalov. Splošno se domneva, da bo kmalu prišlo do združitve radikalov, ki so sedaj deloma v staroradikalni stranki, deloma v srbskem delu JRZ, dočim vodita po eno skupino pravosodni minister dr. Laza Marković in minister Maksimović.

Trije odborniki Samostojne demokratske stranke v Splitu so odstopili radi spora, ki je nastal pri vprašanju ali naj se zastopnike URSSJ organizacij oficijelno povabi na zabavo, katero je priredila krajevna organizacija SDS ali ne.

Zveza kmetijskih zbornic je te dni na seji v Beogradu zahtevala ukinitve uvoznine na plugge in trošarine na vino, žganje itd. Nadalje so razpravljali o zgraditvi zadruga tovarne za modro galico.

Pomočnik vrhovnega nadzornika vojske je postal armadni general Bogoljub Ilić.

Predsedstvo sveta balkanske zveze, ki se po turnusu menja vsako leto, je letos prevzela Turčija.

Proglas nemške Socialno demokratske stranke. Predsedništvo nemške Socialno demokratske stranke v emigraciji, ki ima svoj sedež v Parizu, je izdalo te dni obširen proglas, v katerem slika težek položaj Poljakov in Čehov v zasedenem ozemlju in ga ostro obsoja.

Poljaki v koncentracijskih taboriščih. »Manchester Guardian« poroča, da je v Gdinju v koncentracijskem taborišču okoli 3000, v Torunju 5000, v Poznanju 3000 Poljakov. Prav znatno število Poljakov je v nemških taboriščih v Nemčiji.

Vsi španski delavci so prisiljeni stopiti v falango. Vsa združenja španskih delavcev in nameščencev so bila prisiljena včlaniti se v falango. S tem je uničena vsaka svoboda delavskega gibanja.

Posledice pomanjkanja bencina. V »Slovenskem Narodu« je napisal nek avtoprevoznik članek, v katerem omenja, da je samo v Sloveniji investirano okrog 240 milijonov dinarjev premoženja v avtomobilih, avtobusih, garažah, avtomobilnicah itd. Ves ta kapital bo obležal mrtve, ako ne bo bencina, za katerega je treba letno samo 9 milijonov dinarjev deviz. Trpel bo pa tudi tujski promet. Kajti tujsi so prihajali k nam večinoma z avtomobili. Ako ne bo pri nas dobili bencina, bomo zgubili tudi lep del dohodka od letoviščarjev.

Bencinske nakaznice so že prispele in jih bodo dobili vsi, ki so v decembru vložili prošnjo za bencin za motorna vozila.

Apel nadškofa dr. Stepinca na zdravnike. — Zagrebški nadškof dr. Stepinac svari zdravnike pred odpravljanjem človeškega plodu. Bela kuga, pravi, je moritev naroda, celega naroda. Prav ima. Naravni zakon je, da se ljudje rode in živijo. To je veliko zlo, kar se dogaja. Moritev narodov so pa tudi slabe socialne razmere, nehygijske razmere, pa tudi strašne vojne. V svetovni vojni je bilo deset milijonov vojnih žrtev. Kdo ve, koliko je bilo socialnih? In kdo ve, koliko žrtev bo v sedanji vojni. Tudi to je moritev narodov. Nezaposlenost v Zagrebu. V Zagrebu imajo razmeroma veliko nezaposlenost. Moških nezaposlenih je 5423, ženskih 1282, skupaj torej izkazanih 6705.

Priprave za dvigavanje potopljenega rušilca »Ljubljana« se nadaljujejo, vendar pa ni pričakovati, da bi potopljeni parnik mogli dvigniti pred spomladjo.

Kako se je podražil vazelín? Vazelín, ki je stal poprej nekoč din 40 za kg, stane sedaj din 120. S to podražitvijo bodo udarjena gledališča, pa tudi naši diletantski odri, ki rabijo mnogo vazelina ob priliki predstav za odstranitev šminke.

Ker je hotel ženo »pogladiti« po licu je dobil 20 dni zapora. Odkar je izbruhnila vojna izgleda, da so postali tudi šahisti, ki vlečejo figure po bojnem polju šahovnice, bojevit. V Osijeku je ob priliki neke simultanke odvetnik dr. Storož prisolil ženi šahista C. klofuto, ker je kibicirala in ga dražila. Pred sodiščem se je odvetnik zagovarjal, da je hotel ženo samo pogladiti. Toda gladenje tujih žen po licu ni kar tako, zato ga je sodišče obsodilo na 20 dni zapora.

Dunajčane skrbi, kaj bo z njihovim Grinzingom. S 1. aprilom bo stopil v veljavo v Avstriji rajhovski vinski zakon. Na podlagi tega zakona bo prepovedano pridelava manj vrednih vin. Taka manjvredna vina se pridelujejo v okolici Dunaja. Dunajčani pa so bili na ta svoja vina silno ponosni in kdor je hotel poznati Dunaj in Dunajčane je moral priti v Grinzing na čašo »Heurigen«. Pesmi in hapevi opevajo Grinzing, ki mu sedaj pozvanja mrtvaški zvonček.

Prisilno delo židov v zasedeni Poljski. DNB. SS. višji skupinovodja Krüger je izdal izvršilno naredbo o prisilnem delu židov v zasedeni Poljski. K delu so obvezani vsi židovski prebivalci moškega spola od 14 do 60 let za 2 leti. Ta doba pa se lako podaljša, če bi se v tem času ne dosegel zamisljen vzgojni učinek. — Nastanjeni bodo v taborih in jih kličejo k prisilnemu delu nemški uradi ter morajo priti ob določenem času na določeno mesto, prinesiti s seboj hrane za 2 dneva in 2 čisti posteljni odeji. Obrtniki in lastniki obrtnih podjetij morajo prinesiti ali pripeljati s seboj tudi vse svoje orodje. Na razpolago morajo dati v njihovih delavnicah stroje. S takojšnjo veljavnostjo je radi tega prepovedano prodajati vsako orodje ali stroje. Prestopki se kaznujejo z ječo do 10 let in zaplemo premoženja krivca.

Poljski »Robotnik« v Parizu. Poljski socialistični begunci na Francoskem so začeli izdajati svoje glasilo »Robotnik«. V najnovejši številki je objavil češki novinar, s. Jurij Stolz članek o potrebnem sodelovanju Čehov, Slovakov in Poljakov v bodočnosti.

Usmrtnice dveh nemških volonov v Franciji. Francosko vojaško sodišče je obsodilo na smrt nemška državljana Friedricha Hellmutha in barona Heinricha Franza. Oba sta bila obsojena radi volunstva.

Ameriška mornarica bo imela spomladanske vaje v Tihem oceanu, udeležilo se jih bo 130 ladij, 350 letal in 40.000 mornarjev.

Isa Miranda noče sodelovati v nemškem filmu. »Paris-Soir« poroča, da je znana italijanska filmska igralka Isa Miranda odklonila sodelovanje v nekem filmu, ki ga pripravlja velika nemška filmska industrija v Argentini.

nila Bo v zlatu in zelenju gozdnatega pobočja. Helenin konj se je sopihajoč vzpenjal med skupinami trepetljik, grmičevjem in hosto, dokler ni dospel do neke ozke, dolge jase, ki se je vlekla po dolžini pobočja navzgor.

Nenadno dolgo trajajoče lomljenje tik v njeni bližini je opozorilo Helen in ustavilo konja. Opazila je, kako so se pregibale trepetljike. Potem pa je skočila izza dreva ogromna rjava zverina kot mačka na plano. Bil je ogromen medved. Helen je zastalo srce, — jezik se ji je prilepil na nebo. Medved se je obrnil, njegov gobec je bil odprt, rdeč in iz njega so se cedile slinice, izgledal je kuštrav in siv. Strahovito je zarjovel. Sleherina mišica v Heleninem telesu je kot okamenela od strahu. Njen konj se je povzpela visoko in potem skočil na stran, se v zraku zavrtel skoraj okrog svoje osi ter zarežgetal od strahu. Kot bruno je padla Helen raz sedla. Ni videla, kako jo je konj udril proti gozdu, toda čula je njegov peket. Še ko je padla, ni niti za sekundo izgubila medveda izpred oči in kakor je izgledalo, je pristala na zemlji s hrbtom v pokončni drži, naslonjena na grmičevje. Medved je majal s svojo ogromno glavo sem in tja.

In potem, ko se je v neposredni bližini začelo pasje lajanje, se je obrnil in nerodno odbežal po bregu navzgor ter izginil z jase.

V trenutku, ko je izginil, se je Helen sesedla. Trda od strahu, je bila nesposobna, da bi se bila ganila ali kaj občutila ali pa kaj mislila. Iznemada se je spremenila v kup drhtečega mesa. Oblival jo je pot in notranji krči so ji stresali telo, da se je gnusila sama sebi, med tem ko se ji je duh počasi opomogel od silnega pretresa. Ta trenutek ni bil nič manj grozen kot tisti hip, ko je medved v svoji besnosti tako strašno zarjovel.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

VELENJE

Tako je pa, kadar iščeš dela. Dne 4. februarja sem se sešel na cesti z mojim poznancom in sem ga vprašal, če je že zopet v delu, ker so zadnje čase sprejeli precej novih delavcev. Pravi mi: »Res je, dobil sem obvestilo, da naj se javim. Šel sem in predložil delovno knjižico. Iz nje je bilo razvidno, da sem pred 3. leti delal v tovarni usnja Woschnagg v Sošanju. Bil sem pa odpuščen radi stavke. Gospoda, kateremu sem se predstavljal mi je rekel: »Mi Vas ne rabimo, le pojdite delat tja, kjer ste delali pred 3. leti. To se pravi, da so tisti, ki so bili pred 3. leti vrženi iz W. tovarne zaznamovani in ne dobe dela. Gospoda, ki je tu navedenega delavca zavrnil pa poznamo, da je sam iz delavske rodbine in se mu le čudimo, da tako postopa s človekom, ki se je imel poguma boriti z Woschnaggom za boljši košček kruha.« — Rudar-vpokojenec.

MEŽICA

Nedostojnost. Ob priliki pustne prireditve »Vzajemnosti« v dvorani g. Toffa je prišlo okrog pol 10. ure sedem gospodov in gospodičen ter gospa na prireditve. Že pred vhomom v dvorano je družba poklicala reditelja (ker je bila dvorana že precej zasedena), da jim naj rezervira prostor. Ko jim je reditelj nakazal prostore, je družba stopila v dvorano s hrbotom obrnjena proti blagajni, ne da bi plačala vstopnino. Ko se je družba vsedla in je prišel reditelj pobirati odnosa prosi, da bi družba blagovolila plačati vstopnino, je rekel nek gospod iz te družbe, da družba ne namerava ostati dolgo na veselici. Malo pozneje je prišla druga družba in pošteno plačala vstopnino, pa ji reditelj ni mogel več najti prostora, ker ga je malo prej zasedla družba, ki ni plačala vstopnine. Enako je napravila ta družba tudi v drugi gostilni, v kateri je bila isti dan veselica. Kratkotrajno rečeno, ta družba menda še ni nikdar plačala vstopnine na kakšno veselico, udeležijo se pa vsake. Priporočal bi rediteljem, da bi tej družbi kratkotrajno pokazali vrata, kadar bi hotela na tak način na prireditve. (Lahko tudi opozorite finančnega kontrolnega organa, ki bo podučil družbo, kaj se pravi brez vsotnine na veselico, ako se taka veselica vrši proti vstopnini. Kajti s tem ni prikrajšano samo društvo, ampak tudi država in banovina. Op. ur.).

PTUJ

Če se človek nekaj časa mudi v tem zgodovinskem mestu izve marsikatero zanimivost in posebnost tega kraja. Da delavstvo tudi tukaj občuti hude čase in draginjo je jasno. Delavske strokovne organizacije, ki so nameravale sklicati protidraginjsko zborovanje niso uspeli vsled desinteresanosti drugih organizacij, ki niso smatrale za potrebno sodelovati, dasi tudi njih članstvo občuti draginjo. Nekatera podjetja so sicer med tem zvišala plače svojim uslužbencem, vendar mnogo jih še čaka, med njimi so celo taki delodajalci, ki sploh ne upoštevajo zakona o minimalnih mezdah. Evo slučajev: Pri nekem trgovcu ... je kot sluga zaposlen starejši človek, ki opravlja tudi druge gospodinske posle in dobi za vse delo poleg hrane reri in beri dva dinarja na dan ali din 60 na mesec ter ni niti zavarovan pri bolniški blagajni. »Združeni« so baje dosegli, da imajo mestni delavci 10 odst. povišane prejemke. Niso pa še bili deležni poviška mestni uslužbenci, kateri so končno dobili službeno pragmatiko in na podlagi te je zdaj razpisano mnogo službenih mest zasledenih po uslužbencih, ki še nimajo 10 let službe in javnost ugiba kaj se namerava? — Brezposelnih je mnogo, a so vsled pomanjkanja kredita zaposleni pri odstranjevanju snega le v mestu pristojni družinski očetje in samski, čijih matere so vdove. Ostali pa čakajo na delo in ne morejo razumeti, kako je mogoče, da je na mestni občini dobil službo kot sluga imovit posestniški sin, kojega oče si za delo doma najema tuje ljudi.

TEZNO PRI MARIBORU

Predavanje. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« priredi v sredo, dne 14. februarja t. l. s pričetkom ob 19.30 uri v gostilni Felč predavanje »Zgodovina slovenskega naroda«. Predaval bo g. Tomc Egon iz Maribora. Priidite! — Odbor.

ZGORNJA BISTRICA

Nesreča v tovarni. V petek, dne 9. t. m. se je zgodila nesreča pri delu. S. Krudru Matiji. Ko je s svojim tovarišem hladil žico, ki je prihajala iz žareče peči, mu je izpodrknilo in padel je v vrelo vodo ter ima hude opekline po obeh nogah. Njegovo stanje je zelo težko, čeravno je bil takoj deležen zdravniške pomoči. To je že drugi slučaj, ki se je zgodil pri tem delu, na tem mestu. Želimo mu, da bi kmalu okrevail!

LAŠKO

Dnevne novice

Samomor. Dne 6. febr. rano zjutraj so našli sostanovalec v hiši Zg. Rečice št. 90 daleč pod Kalom ustreljenega mladega aktivnega rudarja Sanda Alojza, roj. l. 1909. Bil je sramec, služboval je v Hudi jami. Obupni korak je storil v duševni zmedenosti. Bil je melanholične narave.

— Na Udmatu št. 67 med Rimskimi toplicami in Laškem je 4. febr. preminul radi gripe 3 letni rudarjev sinček Andrej Zdovc.

— Dne 5. febr. je umrl v celjski bolnišnici 27-letni krojaški mojster Jože Brečko iz Brezna pri Laškem.

LJUBLJANA

Jože Berdajs — šestdesetletnik

Kdo v Ljubljani ne pozna Jožeta Berdajsa? Star Ljubljčan je, prava ljubljanska srajca. Suče se pa še kakor dvajsetleten fant, čeprav ga je sedaj bolezen nekoliko potrla. Ta fant je obhajal v soboto, dne 10. t. m. svojo šestdesetletnico rojstva.

Jože Berdajs je ena izmed štiripresne desetletice mladih fantov, ki so se pojavili 1897 v delavskem socialističnem gibanju. Vrlo agilni so bili ti fantje. Izkazali so se zlasti pri raznih akcijah in prireditvah. Po poklicu je Jože Berdajs pasar, več let pa je že uradnik socialnega zavarovanja. Berdajs izhaja iz železničarske rodbine, v kateri je bilo 12 otrok.

Navesti moramo ob tej priliki zlasti dve njegovi posebni zaslugi, ki jih je v zadnjih dvajsetih letih z uspehom zasledoval, ker sta socialnokulturnega pomena. Njegova največja briga je bila vajensko vprašanje, obrtno nadaljevalno šolstvo in počitniške kolonije za obrtne vajence in vajenke. Marljivo je zbiral statistično gradivo o vajencih, snoval vajenske kroške, prirejal zlete z vajenci in predavanja. Posebno se je pa potrudil za reformo obrtnonadaljevalnih šol za vajence in za odpravo večernega pouka za vajence. Pri tem delu ga je podpiralo učiteljstvo s podatki, zla-

sti pa moralno prvi ravnatelj ljubljanske obrtne šole Ivan Subic, ki je pravi oče ljubljanskega in splošno slovenskega obrtnega nadaljevalnega šolstva za vajence. Največji del pripravljalnega dela za reformo tega šolstva je zbral naš šestdesetletnik pred dobrimi tridesetimi leti, kolikor je prva reforma tega šolstva stara. Z enako vnemo je zagovarjal tudi vajenske počitniške kolonije in podpiral svoje inicijative in predloge s statističnimi izjavami. Pridno je sodeloval s statističnimi prispevki tudi pri anketi o socialni zaščiti in vzgoji vajencev, ki jo je sklicala ljubljanska Delavska zbornica 25. marca 1937. Kakor mravlja je pridno znašal in zbiral gradivo, interviriral in propagiral zaščito vajencev ter bil delegiran v razne odbore.

Ne poznamo vsega njegovega podrobnega dela, vemo pa, da je to delo opravljal vztrajno in nesebično ter z vnemo. Danes imamo precej urejeno obrtnonadaljevalno šolstvo, za katero se je trudil, imamo počitniške domove vsaj deloma. Ni vse tako, kakor bi on in mi želeli, ali nekaj je, ostalo pa prinese bodočnost.

To je kratek poudarek njegovega delovanja, ki zasluži, da ga omenjamo. Njemu pa želimo zdravje in še mnogo let.

Prijazen sprejem smo doživeli pobiralci prostovoljnih darov za delavsko društvo Primorskih emigrantov »Tabor« pri gospe dr. Z. Ko smo potrkali na njena vrata, je prišla. Povedali smo, kdo smo in kaj hočemo. Nato de gospa: »Za društvo »Tabor« ne dam nič, ker to je delavsko društvo in ne spada k nam. Mi imamo sami dijake in akademike, katerim mo-

ramo pomagati. Mi smo »Sočani«, vi niste za nas, mi pa ne za vas. Naše tovarišice so se zahvale gospe za vljuden sprejem in odšle. Tako torej se nas obravnava v ... slojih, ki jim je Jugoslavija delavca in kmetja omogočila udobno ureditev eksistence. Radi tega nas ne bo konec, zapomnili si pa bomo ta vljuden sprejem ...

MARIBOR

Volitve v tekstilni tovarni Hutter in drug

Pri volitvah v tekstilni tovarni Hutter in drug so nastopili rdeči, modri in beli s skupno listo. Zeleni so postavili svojo. Dobili so: rdeči 9 zaupnikov, plavi 3, beli 2, zeleni 2 (65 gla-

sov). Skupni listi je manjkalo 16 glasov, pa bi bili zeleni imeli manjši ostanek in bi ne bili dobili več kot en mandat.

Konferenca socialističnih zaupnikov, ki je bila sklicana za v nedeljo, dne 11. februarja v spodnji dvorani hotela »Orel«, se ni vršila, ker jo je oblast prepovedala. Zaupniki niso mogli biti več obveščeni o prepovedi, pa so v dopoldanskih urah v velikem številu prihajali v hotel, kjer se jim je sporočilo prepoved sestanka, kateri je bil sklican proti osebnemu vabilu.

Občina v l. 1940-41 ne bo amortizirala posojil. Občinska uprava je imela pri sestavljanju novega občinskega proračuna za l. 1940-41 težko delo, kako uravnovestiti proračun. Finančni minister zahteva, da se občinske dolžnosti in davki ne povišajo, na drugi strani pa nalagajo izredne razmere, zlasti obrambne priprave, občini nova bremena. Kolikor je znano, se je občinska uprava odločila, da v prihodnjem proračunskem letu ne bo vršila nobenih odplačil na račun občinskih posojil. Na ta način bo občina precej prihranila in proračun bo uravnovesen. Taki ukrepi, ki so se jih n. pr. poslužile države pri odplačevanju vojnih dolgov Ameriki, imajo svojo dobro, pa tudi svojo slabo stran. S takim ukrepom se prvič zavleče odplačilo dolgov in raztegne na daljšo dobo, kot pa je bilo predvideno. Odjekne pa tak ukrep nepovoljno pri posojilodajalcih, ki računajo z rednim odplačevanjem posojil kajti tudi oni morajo imeti denar za izplačila hranilnih vlog, za nove naložbe itd. Posebno neugodno pa utegne vplivati ta ukrep mestne občinske uprave v sedanjih razmerah, ko bo občina prisiljena najeti še nova posojila v obrambne svrhe. Posojilodajalci dajejo nova posojila ne samo proti garanciji, ampak tudi pod pogojem, da se v redu vrši odplačilo in obrestovanje. Za taka posojila pridejo pa sedaj v poštev samo domači denarni zavodi, ker pri Hipotekarni banki, pri Narodni banki in ostalih privilegiranih zavodih ni mogoče dobiti nobenih posojil več. Ti zavodi so preveč angažirani v državnih denarnih poslih. Naši denarni zavodi pa imajo sorazmerno tako malo kapitala, da ga ne morejo posojati drugače kot proti gotovosti, da jim bo ta kapital zopet v redu pritekal nazaj. Občinska uprava je seveda morala premisliti tudi to plat vprašanja, predno se je odločila ustaviti odplačilo dolgov provizorno za dobo enega leta.

Koliko bo zgubila mestna občina na trošarinah na vino? Od 1. aprila dalje občine ne bodo smele pobirati višje trošarine na vino kot 0,50 din od litra. Občinska trošarina na vino pa je znašala doslej din 1 od litra. Po povprečni ceni bi bo mestna občina vsled tega zgubila na trošarinah na vino din 600.000 letno. Ta izpadek trošarine se bo mestni blagajni prav občutno poznal. Vprašanje, kako ga nadomestiti z novim proračunskim letom najbrž še ne bo moglo biti rešeno.

S. Marije Luščke zadnja pot. V soboto popoldne je bil pogreb umrle S. Marije Luščke na mestnem pokopališču. Lepo število znancev in znank ter sodrugov jo je spremlilo iz mrtvašnice do groba. Pokojnica je bila brez konfesije. Na grobu ji je spregovoril v slovo s. Eržen, ki je prikazal pokojnico kot ljubečo mater, skrbno vzgojiteljico in bojovnico za socialistične ideje: socialno pravičnost, svobodo, bratstvo in mir.

Občni zbor »Angleškega kluba«, ki že dolgo vrsto let zelo marljivo deluje, se je vršil minul petek v klubskih lokalih v Krekovi ulici pod predsedstvom prof. dr. Kotnik.

Bivši upravnik mariborske železniške delavnice Momčilo Stefanovič umrl. V Beogradu je umrl načelnik strojnega oddelka generalne direkcije Momčilo Stefanovič, ki je bil dolgo vrsto let tudi upravnik mariborske železniške delavnice. Železniškemu delavstvu je v spominu kot izredno pravičen predstojnik, ki ni poznal pristranosti v službi, zlasti pa ni trpel denuncijantov, vsled česar je bil splošno priljubljen in delavstvo mu je ob priliki odhoda iz Maribora priredilo prav prirčno slovo. Zlasti je pokojni tudi uvaževal zaupnike, ki so mu tolažili težnje delavstva in ob vsaki priliki skušal ugoditi upravičenim zahtevam, v kolikor je pač bilo to v njegovi moči. Zavzemal se je za tehnično izpopolnitev železniške delavnice in se je pod njegovim vodstvom obrat znatno moderniziral, s tem v zvezi pa se je seveda tudi dvignila proizvodnja. Za mariborsko železniško delavnico se je živo zanimal še tudi pozneje, ko je bil že načelnik strojnega oddelka generalne direkcije v Beogradu. Ko je bilo pri volitvah 5. maja 1935 kazensko premeščenih 12 delavcev iz mariborske delavnice v južne dele države z namenom, da se opolsti ostale delavce, da bi ne oddali svojega glasu za takratno socialistično listo (ki pa je bila potem zavrnjena), se je pokojni toplo zavzemal za te žrtve in znatno pripomogel, da so bili končno premeščeni zopet nazaj. Železniški delavci bodo pokojnega pravičnega predstojnika ohranili v dobrem spominu.

Številni obrtniških združenj hočejo omejiti. Trgovska, obrtna in industrijska zbornica v Ljubljani je od celokupnega števila obrtniških združenj v Sloveniji, ki jih je bilo 152, ukinila 102. V Mariboru sta ostala od vseh združenj samo dva in sicer: združenje krojačev in čevljarjev. Vse ostale stroke so povezane v skupnem združenju, v katerem je cel konglomerat: poleg pekov dimnikarji, plitilci, elektrotehniki, konjači itd. V soboto, dne 10. t. m. je bilo posvetovanje obrtnikov pri »Slonu«, na katerem je poročal g. Ogrin iz Ljubljane. Toda je slabo naletel. Pekovski mojstri so ga obdelali, da je bilo joj in izjavljali, da nečje imeti ničesar skupnega z dimnikarji in konjači. Posvetovanje se je vršilo v velikem razburjenju in ostra debata je zaključila s protestom vseh prizadetih, da se najnovejših ukrepov zbornice ne vzame na znanje. Kot nevtralni opazovalci so bili pri tem zborovanju samo krojači in čevljarji, ki so ostali zaenkrat še neobrideti.

Vsi vojni obvezniki od 22. do 50. leta starosti, ki se čutijo za vojno službo nesposobni in želijo biti pregledani od vojaške zdravniške komisije ob priliki rednega glavnega nabora, naj se takoi, a najkasneje do 1. marca javijo v mestnem vojaškem uradu. Slomškov trg št. 11, soba št. 3. Kasnejše prijave se ne bodo vzele na znanje.

Podaljšanje voznikskih izkaznic. Rok za podaljšanje voznikskih izkaznic poteče dne 29. t. m. Predstojništvo mestne policije poziva vse prizadete, da se zglašijo med uradnimi urami v sobi št. 17-II, kjer se jim bodo tozadevne izkaznice podaljšale.

Društvo filatelistov vabi vse zbiralce znamk, ki še niso organizirani, na seje in sestanek društva, ki se vršijo vsak torek s pričetkom ob 8. uri zvečer v gostilni »Pri Prlekis« v Kneza Koclja ulici. — Odbor.

Nezgoda v obratu. 20-letni tekstilni delavki Jožeti Lovrenčičevi je stroj v neki tekstilni tovarni zmečkal roko. Reševalci so jo odpremili v splošno bolnišnico.

Ljudska univerza. O bistvu in pomenu demokracije bo govoril v ponedeljek, dne 12. februarja dr. Evgen Sladovič, rektor Ekonom. kom. visoke šole v Zagrebu.

Materinski tečaj se odpira v sredo, dne 14. februarja ob 20. uri v »Ljudski univerzi«. Govori ga, dr. Leben-Klemenc o negi in zdravju otroka. Pridite matere in žene vseh slojev. Ne sramujte se vprašati za nasvete! Pogumno na dan z vprašanji in željami. Dobile boste gotovo mnogo koristnih nasvetov.

Mrakova tragedija »Stari Rimljani« v Narodnem gledališču. V četrtek, dne 15. t. m. bo v Narodnem gledališču predstava najnovejše Mrakove tragedije »Stari Rimljani«. Avtor in njegovo delo so nam dobro znani iz lanske sezone, ko smo gledali uspešno predstavo »Groharja«. Ker bo gostovanje enkratno, naj tega večera nihče ne zamudi. Predprodaja vstopnic pri »Putnikih«.

Narodno gledališče. Ponedeljek, 12. februarja: zaprto. Torek, 13. febr.: zaprto. Sreda, 14. febr. ob 20. uri: »Cigan baron«. Gostovanje v Celju. Četrtek, 15. febr. ob 20. uri: »Stari Rimljani«. Gostovanje Mrakove družine.

KAMNICA PRI MARIBORU

Šolske razmere. Redkokdaj kaj pišemo iz našega kraja v »Delavsko Politiko«. To pot pa moramo z besedo na dan v našem listu, saj gre za naše delavske in kmečke otroke. Kdo naj zastavi besedo za nas, če ne naš delavski list. V našo šolo hodi 400 otrok iz Kamnice, Rošpoha, Bresternice in Jelovca. Mnogo je otrok, ki imajo do šole poldrugo uro hoda. Pouk je tudi popoldne do 4. ure, tako da pridejo otroci sedaj pozimi šele okrog 6. ure v trdi temi domov. Lahko si predstavljamo, kako premražena in zmučena so ta otroška bitja, zlasti pa sedaj, ko je pot še mnogo bolj slaba, kakor pa je bila. Seveda krivda ne zadene učiteljske, ki v polni meri izpolnjuje svojo dolžnost. O dobri vzgoji otrok priča dejstvo, da otroci vsakega tujca na cesti pozdravljajo. Krivo tem razmeram je dejstvo, da je šola premajhna in da bi jo bilo treba nujno povečati oziroma zgraditi novo.

CELJE

Celjsko gledališče. Sreda, 14. febr. ob 20. uri: »Cigan baron«. Gostovanje mariborskega gledališča.

Iz češke

Pravna stran imenovanja ministrov. Ob priliki zadnje izpopolnitve vlade Protektorata Češke in Moravske so časopisi poročali, da je državni prezident dr. Hacha imenoval nova ministra »s potrditvijo rajhovskega protektorja pl. Neuratha«. Prezident dr. Hacha lahko torej imenuje ministre le, če jih potrdi protektor rajha. Eden ministrov grof. Bubna-Litic je star komaj 43 let in dr. Kratochvil šele 39 let.

Ko so minulo nedeljo polagali v Pragi na znanem pokopališču umetnikov Višehrad ob priliki 120 letnice rojstva pisateljice Božene Němcove vence na njen grob, sta prinesla vence za vladno stranko »Narodni Soudruženství« grof Strachwitz in za organizacijo mladih vladne stranke princ dr. Schwarzenberg.

Eno jajce na 14 dni. ČTK. Prehodno je bilo znižano število jajc po rodbinskih listkih, tako da ima sedaj pravico vsako le na 1 jajce na 14 dni. Ta redukcija je bila potrebna, ker inozemski izvozniki vsled prekinjene železniške zveze niso dobavili naročenih jajc. Domače kokoši pa radi neugodnega vremena tudi ne ne-sejo dovolj jajc. Z nastopom toplejšega vremena bo mogoče uvesti zopet normalno dobavo jajc, to je 1 jajce na teden in osebo.

20 letnica Velike Prage. Glavno mesto Čehov, Praha, je pravkar proslavila 20 letnico združitve okoliških občin v Veliko Prago. Od takratnih 700.000 je zrastle na sedanjih 1 milijon 11.000 prebivalcev. Samo v lanskem letu je bilo zgrajenih v Pragi čez 1000 novih poslopij.

Novo češko gledališče so otvorili na Svečnico v mestu Pisek, katero so gradili že par let in je značilno, da so ga dogotovili ravno v najtežjih prilikah. Otvoritev se je vršila posebno svečano s tem, da je priredilo znano praško gledališče »Narodni divadlo« kot otvoritveno predstavo Smetanovo opero »Prodana nevesta«. Takoj nato se je igrali Smetanovo opero »Poljub« in Dvořakovo »Rusalko«. Gledališče je zelo moderno opremljeno, ima 540 sedežev in 150 stojšč. Nedavno so otvorili Čehi novo gledališče v mestu Kolín, tako da so pridobili Čehi na deželi kar 2 moderni novi gledališči. V Pragi so sicer morali »Stavovsko gledališče« odstorniti Nemcem, pa so si zato že tekom jeseni skoro preko noči preuredili za novo začasnó gledališče bivši varijete, kjer sedaj tudi igrajo opere in drame. Tako se Čehi na vsi moč trudijo, da tudi v sedanjem času ohranijo svojo kulturo.

60 let član strokovne organizacije. V Pragi je umrl češki natak Jaroslav Müller v starosti 78 let, ki je spadal k najstarejšim članom strokovne organizacije Zveze gostinskih obratov. Že z 18. leti je postal član strokovne organizacije natakarjev in ji ostal zvest član celih 60 let. Bil je izredno priljubljen med svojimi poklicnimi tovariši.

»Delavska Politika« ne doblva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino!

Ravnanje francoskih socialistov

v sedanjih izrednih razmerah.

Z vsemi glasovi proti 175 je francoska zbornica razveljavila mandate komunističnih poslancev. — Šotan je branil ta predlog desničarja Marena. Tako je bil napravljen sklep. Celo navzoči komunisti niso glasovali pri drugem citanju proti predlogu.

Komunistični klub je štel v zbornici 74 poslancev. Ali danes se ne more govoriti več o tej skupini.

Vodstvo komunistične stranke je izven francoskih zakonov. Torres je dezertiral in se neke skriva. V Moskvi so Žan Diklo, Marti in Gabriel Peri. »Pravda« objavila ostre članke bivšega podpredsednika francoske zbornice.

V zaporu je 33 poslancev. Osem jih je izpuščenih, da se branijo na svobodi. Med zaprtimi se nahajajo nekateri, ki so podali izjave, da izstopajo iz komunistične stranke.

Vendar pa med zaprtimi ni niti enega člana centralnega odbora. Obtoženi so zaradi obnavljanja prepovedane organizacije.

Petnajst članov parlamentarnega kluba je na fronti.

Ostali poslanci so na svobodi. Nekateri od njih so dali izjavo, da so izstopili iz komunistične stranke pred njenim razpustom. Ustanovljeni so tudi novi klubi. Ostali pa niso dali nobene izjave.

Vlada je precejšnja negotovost o političnem rezultatu tega postopka. Zaraditega vlada ni predložila svoj predlog. Pustila je inicijativo skrajni desnici. Uslužni Luj Maren je bil pri rokah. Na njegov predlog so vsi poslanci komunistične stranke izgubili mandate.

Socialistična stranka je bila proti temu. Vsa njena skupina je glasovala proti predlogu. To glasovanje ne pomeni, da stranka odobrava stališče komunistične stranke, da se z njo solidarizira. Socialisti enostavno smatrajo take ukrepe neprimernim. Oni so obtožili vlado, da hoče izkoriščati naključje razmer, razbijati strankarsko življenje. Ostanek komunističnih poslancev je glasoval proti Marenovemu predlogu. Tako je prišlo do 175 glasov. In to je manjšina.

Vladni predlog se je omejeval na regulacijo parlamentarnega predstavnštva onih okrajev, ki so volili komuniste. V vojni ni primerno vršiti volitve. Tako mislijo namreč. Ljudje so mobilizirani in zlasti delavci. Desnica bi zaradi tega mogla priti do vpliva.

Prvotni predlog vlade je bil, da se pozovejo kandidati z največjim številom glasov pri prvem glasovanju. V ogromni večini bi bili to desničarji. Flandenova skupščina bi se znatno okrepila. In tega ne bi želeli niti radikali.

Socialisti so energično nastopili proti takemu predlogu. Po daljšem prerekanju je bilo določeno, da ostanejo ti okraji nezastopani v zbornici. Glede tega predloga je bila dosežena soglasnost in so zanj glasovali socialisti z radikalnimi socialisti.

»Radn. Novine«

Narodno gledališče v Mariboru

Shakespeare: Othello

Shakespearejev Othello v slogu, kakor ga je prikazalo mariborsko gledališče pri sedanjih uprizoritvah, zapusti v gledalcu predvsem občutek groze, tako da gremo iz gledališča vase zaprti in zgroženi nad temnimi prepadi človeške duše. Iz tega sledi, da je uprizoritev, ki jo je pripravil G. J. Kovič, dosegla v polni meri svoj namen in nam Shakespeareja, titanskega oblikovalca temnih človeških globin, najneizprosnejšega pesnika vseh časov, ki ne daje nikjer odgovora na naša vprašanja, ki ne pozna sprave ne v tragediji in ne v komediji, kljub mnogim samovoljnim predstavami na način, ki najbolj verno odgovarja veličini pesnikov. Od ogromnega besedila, ki ga je res preveč za odersko uprizoritev, je režija pustila samo goli teatralni tekst za osrednje dogajanje, za žalostno ljubosumnja. Tako je dramaturški okvir tega Othella utesnjen in napet do skrajnosti, vsa epika odpade in usodno zdrvi dogodki mimo nas svojem neizbežnem koncu naproti. Kljub mnogim ostrim črtam v tekstu pa v splošnem ni trpela šeks-pirska celotnost, edino oderska slika Jaga je nekoliko zbledela. Preveč se gledalcu zdi, da se Jagova zloba začne porajati sama iz sebe, ker ni dovolj jasno podčrtan osnovni nagib njegovih spletk, ponižana in razžaljena spolna strast. Gledalec sicer dožene, da sovraži Jago Othella, ker ga ima na sumu, da je nekoč posegal v njegove zakonske pravice, obenem pa uvidi brezupnost nade, da bi mu lahko vrnil z enakino, ne zve pa gledalec iz teksta, da preganja Jago uprav Cassia zato, ker se spet boji za ženo.

Igra je bila v besedilu in tehnični ureditvi odlično izdelana in je zato dožorela v ubrano celoto. Mnogo je k temu pripomogla poleg posrečene inscenacije tudi odlična oderska oprema nastopajočih. Dejanja je vezala in podpirala stilno lepo odgovarjajoča Jiranekova glasba. O zasedbi velja povedati, da je izredno posrečena. G. P. Kovič je že v zunanosti posrečeno poudaril skrivnostni čar, ki obdaja črnega zamorca. Njegov Othello je močan in vendar ves človeški, plemenit in velikodušen, preprost in priroden, osamljen in zato negotov, strahoten takrat, ko je ranjeno njegovo naglo bistvo. G. Kraljeva je klasično prikazala zlahtni beneški cvet Desdemona. Črta njene igre je bila tako dovršena, da ni bilo čutiti nobenega prehoda vse tja do pretresljivo zajetega konca. G. VI. Skrbinek je dojel Jago kot okretnega svetovnjaka, ki je zunanje znatno presegal okvir praporščaka — nižjega častnika. Kljub temu da je učinkoval v celoti pravi za prav enolično, je vendar držal s trdno roko osnovni poudarek igre. S toploto in sočnostjo je bil bodan Cassio v. Na krsta življenjske in prikupne je bila Emilia ge. Starčeve. Blanco je s krhko živahnostjo tolmačila g. Rasbergerjeva. Roderigo je pa z enako glasnostjo označil g. Verdonic. Brabantia je dobro poudaril g. Gorinšek. Pa tudi v ostalih vlogah je bila igravska celota v splošnem dobro uglasena.

S.

Kotiček sodružic

Netočnost

Pred kratkim se je zgodilo v Ljubljani tole: Iz hotela blizu kolodvora so poklicali nekoga 65-letnega postreščka, da ponese prtljago potniku, ki je že hotel odpotovati z ekspresnim vlakom. Kljub temu, da je imel ekspres ta dan dve uri zamude, so poklicali postreščka šele nekaj minut pred odhodom vlaka. Stari mož je še vseeno opravil svoje delo, spravil prtljago v železniški voz, in ko se je vlak že premikal, je še stal v vozu, ker mu je potnik odšteval prisluzene dinarje. Da bi ga vlak ne odpeljal daleč kam, je hitel do vrat in skočil iz ekspresa, ki je že drvel z veliko brzino. Padel pa je tako nesrečno z glavo na tračnico, da si je prebil lobanjo in še isto noč umrl.

Kaj pravite, koga zadene glavna krivda? Ali ne potnika, ki ni znal priti na vlak pravčasno, kljub temu, da je imel ekspres dve uri zamude? M. R.

Netočnost je huda bolezen. Če preide netočnost odraslemu v kri in meso, jo je silno težko, navadno nemogoče odpraviti. Najzadnjeje jo odpravi kakšna bridka izkušnja, morda huda neprijetnost ali nesreča, ki je nastala zaradi netočnosti in ki še edina lahko izmodri takega človeka. Netičen človek je po svojem bistvu len človek, ki se loti vsakega dela z obotavljanjem, ker se mu zdi vsako delo pretežko. V zadnjem trenutku se potem ustraši in hoče hitro še kaj narediti, včasih tudi samo zato, ker hoče s tem odložiti kako drugo neprijetno delo ali zadevo, katere se boji. Tako hoče vedno še v zadnjem trenutku opraviti kako delo, ki se mu zdi neodložljivo, kar v resnici ni, a pri tem zamudi ono, kar bi res moral storiti. Ker je netičnost izrazito nesocialna poteza značaja, ker lahko povzroči nam in drugim hude neprijetnosti in velike nesreče, je potrebno, da ji vsakdo napove boj in jo čimprej s koreninami vred izruje.

Kam postavimo postelje?

Kadar si uredimo stanovanje, moramo predvsem paziti na to, kam postavimo posteljo. Večina naših gospodinj ne ve, kako škodljivo je, če stoji postelja ob zunanji steni. Skozi steno pihava vedno veter, ki ga pa ne čutimo in če ležimo ob zunanji steni, je potem telo vso noč izpostavljeno škodljivemu vplivu mrzlega nočnega vetra. To je enako nevarno v vseh letnih časih, pozimi, spomladi in jeseni prav tako kakor poleti, ko se pogosto razgrejemo in razodenemo, da ima mrzla nočna sapo neoviran dostop do nas. Kdor leži daljšo dobo, morda celo nekaj let, vedno z isto stranjo ob zunanji steni, bo kmalu čutil na dotični polovici svojega telesa kako neprijetno posledico. Prehladi vseh vrst, revmatizem, išias, vnetje ali vsaj prehlad maternice, vnetje rebrne mreže, vnetje srednjega ušesa, katar oči, nosu in grla, vse te bolezni so posledice tega ležanja ob zunanji steni. Včasih se pojavijo kar hitro, včasih pa šele v poznejših letih in dotični potem zaman ugišlje, kje jih je staknil.

Najbolj nevarna je seveda severna stena. Gospodinja si naj uredi spalnico tako, da so ob zunanji steni omare in drugo pohištvo, postelje pa naj postavi ob notranje stene, najboljše ob take, ki se držijo kuhinje in drugih toplih prostorov. Ako pa iz kakršnegakoli vzroka ne gre drugače in mora stati postelja ob zunanji steni, se je treba zavarovati z leseno stensko oblogo, katero lahko zbiže gospodar sam iz desk in lično prebarva ali pa jo prekrivemo s pregrinjalom. Pregrinjalo samo na steni pa seveda prav nič ne pomaga, ker pihava sapa nemoteno skozi. Razen tega pa je treba zlasti glavo še posebej zavarovati s tem, da položimo blazino ob steno, da se vsaj nekoliko ubranimo prahladov glave. — Najbolj primerna lega za postelje je z zgornjo stranjo proti steni, kakor postavimo zakonske postelje, ker je človek na ta način najbolj zavarovan pred mrzlo sapo. Če ni drugega iz-

hoda, lahko mati tudi postelje otrok na ta način postavi skupaj, tako da spita n. pr. dve deklici ali dva dečka v tako postavljenih posteljah.

Krpanje nogavic

Zadnjič je mlada tovarniška delavka povedala, da rabi skoraj vsak teden par nogavic, ko pa mora tako daleč na delo. Za krpanje nogavic ji ni veliko, zakrpa jih kvečjemu zgoraj, kjer se vidi, ob stopalu pa pusti luknje in kadar so le prevelike, jih zavrže in kupi druge. Seveda pa kupuje najcenejše nogavice. — Res je, v Ameriki delajo tako, da nogavice ne krpa, ampak strgane zavržejo in si kupijo nove. Ker je krpanje nogavic res bolj dolgočasno delo, ni čuda, da si je mlada deklica, ki je o tem slišala, kar hitro zaželela v Ameriko. A v Ameriki so drugačne razmere, drugačen tempo dela, razen tega pa imajo industrijski izdelki mnogo nižjo ceno. Pri nas pa je stvar zaenkrat še taka, da je krpanje nogavic neobhodno potrebno. Namesto, da kupimo cenene nogavice, ki so že prvi dan strgane, kupimo raje bolj trpežne in jih vedno sproti krpamo. To je predvsem važno za noge, kajti v strganih nogavicah hitreje ozebemo in dobimo otiščance in kurja očesa. Pa tudi za našo blaginjo je boljše, če se vsaj pri nogavicah ne igramo z denarjem kot otroci, da se nam potem kar staja v roki in nič ne zaleže.

Za kuhinjo: Ajdovi štrukliji

Napravi vlečeno testo iz ene čašice ajdove moke, dveh čašic pšenične moke, enega jajca, žlice masti ali masla, soli in potrebne vode ali mleka. Testo pusti pod skledo pol ure počivati, nato pa ga razvaljaj in pomazi z nadjevom iz smetane, sira in sladkorja. Če daš v nadev še zmlete orehe, bodo štrukliji še boljše. Štruklije zviješ, daš v namazan pekač, poliješ z nekaj žlicami nezavretega mleka, spečeš in pečene potreseš s sladkorjem.

Medene rezine

1/4 kg bele moke, 20 dkg medu, 1/4 l mleka, eno jajce, žlico masla, polovico zavitka pečivnega praška, nekoliko cimta, zmletih klinčkov in sesekljane limonine lupinice vtepemo v lončku v gosto tekoče testo. Vtepamo tako dolgo, da se speni, nato pa stresemo testo na pekač, ki smo ga dobro pomazali. Po vrhu potresemo zmlete orehe, nato pa pečemo približno 20 minut. Drugi dan šele narežemo po ševne proge.

Meso na nakaznice tudi v Angliji. V Angliji bodo od 11. marca dalje uvedene nakaznice za meso. Na teden in odraslo osebo se bo smelo prodati samo za 1 šiling in 10 penc mesa, to je za okroglo din 25. Jetra, ledvice, pljuča, srce itd. ter klobase vseh vrst bo mogoče tudi še za naprej dobiti brez nakaznic. Toda ker bodo klali manj živine, je gotovo, da tudi drobovja ne bo v neomejeni količini na razpolago.

Trg preplavljen z ameriškim dolarji, ki so potvorjeni. V Ameriki so izsledili potvorjene dolarje. Potvorjenih dolarjev je zlasti mnogo v Romuniji in drugih evropskih deželah. — V Ameriki trdijo, da so falzifikatorji v Nemčiji. Rusija naroča vojni material v Ameriki in je v ta namen poslala v Zedinjene države za 5 milijonov dolarjev zlata (okoli din 225 milijonov). V Ameriki pravijo, da je to navadni trgovski posel.

Koliko stane potopitev ene podmornice? — Za potopitev ene podmornice je treba okrog 5 podvodnih bomb. Ena bomba stane okrog 9000 frankov. Tudi potapljanje podmornic je draga stvar. Toda bombe so v primeru s torpedom še zelo poceni. En torpedo stane več stoletih dinarjev.

Za namakanje zemlje v Italiji je določila vlada 2 milijardi lir in upa na ta način oploditi zemljo, ki doslej ni rodila ali pa zelo malo. V severni Italiji nameravajo zgraditi 180 km dolg kanal.

Delavski pravni svetovalec

Kazenska obsodba (Prevalje)

Vprašanje: Neka ženska mi je vzela razne kose perila, druge pa mi je ponesnažila. Ko sem o tem pravila drugim, me je šla tožiti ter sem bila sedaj obsojena na večjo denarno kazen. Mojih prihodov sodišče sploh ni hotelo zaslišati. Ali sem dolžna tako kazen sprejeti?

Odgovor: Zoper sodbo bi se bili lahko pritožili, vendar le v treh dneh. Sedaj ste najbrže rok že zamudili. Ako vam je dotična res kaj ukradla jo lahko ovadite radi tatvine ali pa tožite radi povračila škode.

Plačilo zdravniških stroškov (Prevalje)

Vprašanje: Nekdo je bil pri meni zaposlen kot dninar, ter je bil v tem času pri nekem pretepu telesno poškodovan. Zdravnik, pri katerem se je zdravil, zahteva plačilo zdravniških stroškov od mene, ter je že vložil proti meni tožbo. Ali sem dolžan plačati, če ravno nisem bil nič udeležen pri pretepu?

Odgovor: Če se niste zavezali plačati stroškov jih tudi niste dolžni plačati. Tudi če bi bil poškodovan pri Vas zaposlen za hlapca mu v tem primeru ne bi bili dolžni plačati zdravniških stroškov, ker je bil poškodovan pri pretepu.

Rubež draginskih doklad (Litija)

Vprašanje: Na podlagi rubežev odteguje pri nas več ljudem tudi za zastarane dolgove in celo draginske doklade, ki jih delavci sedaj prejema. Ali je tak rubež dopusten?

Odgovor: Če je dolg enkrat iztožen za-

stara šele v 30. letih in zato tudi od Vas navedene terjatve niso zastarane. Delavska mezda je rubljiva do tretjine, pri čemur mora ostati delavcu vsaj 20 din dnevno nezarubljenih. Draginska doklada tvori v tem oziru sestavni del mezde in je z njo vred rubljiva.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blaginja

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000 — in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000 — plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.43

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zdržni delež znaša Din 200—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure